

// Вебер М. Избранные произведения / Пер. с нем. Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайденко. – М.: Прогресс, 1990. – С. 277. **10.** Там само. – С. 278. **11.** Там само. – С. 280-281. **12.** Волконский С. М. Мои воспоминания. В 2-х т. – Т. 1. Лавры. Странствия. – М.: Искусство, 1992. – С. 296. Там само. – С. 296. **13.** Бурдые П. Социальное пространство и генезис «классов»// Бурдые П. Социология политики / Пер. с фр. Сост., общ. ред. и предисл. Н. А. Шматко. – М.: Sodo-Logos, 1993. – С. 73-74. **14.** Фукуяма, Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Пер. с англ. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. – С. 28-29. **15.** Закария Ф. Будущее свободы: нелиберальная демократия в США и за их пределами / Пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Ладомир, 2004. – С. 259. **16.** Кара-Мурза С. Г. Советская цивилизация. Книга первая. От начала до Великой Победы. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – С. 423. **17.** Ландберг Ф. Богачи и сверхбогачи / Пер. с англ. Вступ. ст. и ред. проф. В. С. Зорина. – М.: «Прогресс», 1971. – С. 406-408. **18.** Там само. – С. 415. **19.** Цит. за: Ашин Г. К. Дискуссии о структуре власти и структуре элит в США // *Общественные науки и современность*. – 2001. – № 1. – С. 96.

М. І. Фурманюк

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ДЕРЖАВНОЇ» ТА «ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ» ІДЕОЛОГІЇ

Стаття будується на визначенні та аналізі категоріального ряду: «державна ідеологія», «державницька ідеологія», а також акцентує увагу на їхніх відмінностях.

Ключові слова: державна ідеологія, державницька ідеологія

Завжди актуальна проблема визначення понять, адже нерідко буває коли одні і ті ж слова вживають з різним розумінням їхнього змісту. Що однозначно приводить до нерозуміння, або, що ще гірше до хибного розуміння. Річард Гроссмен з цього приводу слушно зауважив: «Якщо ми не знаємо достеменного значення слів, які вживаємо, то, що б не обговорювали, - все даремно. Більшість порожніх дискусій, на які всі ми марнуємо час, пояснюються переважно тим, що кожен з нас має своє власне невизначене значення для слів, які вживає, і гадає, що наші опоненти вживають їх у тому само му значенні. Якби ми визначили наші терміни із самого початку, то мали б набагато більше користі від суперечок. Якби закон змусив політиків визначати будь-який термін, що його вони бажають використати, вони б втратили більшу частину своєї привабливості, їхні промови стали б коротшими, а біль шість їхніх незгод виявилася б суто вербальною» [18].

Останнім часом у вітчизняній науці і політиці досить часто зустрічаються поняття “державна ідеологія” та “державницька ідеологія”, зміст яких часто-густо виявляється світоглядно і теоретично невизначеним і розмитим. Це спонукає до розгляду і суттєвого уточнення співвідношення названих термінів.

Мега статті порівняти, розкрити і теоретично визначити зміст понять “державної” та “державницької” ідеології.

Виклад основного матеріалу. Неоднозначне і суперечливе відношення до поняття “державна ідеологія”. Частина науковців дотримується негативіської позиції щодо даної суспільної ідеології, що виражається в твердженнях про відсутність потреби в державній ідеології.

Так одною з причин такого відношення на думку українського дослідника В. Тарана є досвід усієї попередньої історії українського суспільства радянської доби, який взагалі примушує обережно ставитись до будь-якої ідеології, що претендує на роль державної [15, 232].

Сьогодні важко назвати ім'я того “першого політика” незалежної України, з вуст якого “вилетіла” крилата фраза щодо “шкідливості будь-якої ідеології”, особливо “державної” й що незалежна Україна не повинна мати ніякої “державної ідеології”.

Результатом таких настроїв для України стала, стаття 15 Конституції, яка фіксує положення: “Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов’язкова” [1, 7].

Варто відзначити, що схоже формулювання присутнє і в 13 статті Конституції Російської Федерації, “У Російській Федерації визначається ідеологічна різноманітність. Ніяка ідеологія не може бути встановлена як державна чи обов’язкова”. Подібну думку висловлено в статті 5 Конституції Республіки Молдова: “Ніяка ідеологія не може встановлюватися як офіційна державна ідеологія”. Схожі положення проголошуються у вищих нормативних актах Білорусі (ст. 4), Литви (ст. 44), Узбекистану (ст. 12) [2].

Український філософ В. Лісовий визначає дві причини негативного ставлення до поняття “державна ідеологія”. Перша причина полягає в успадкованому стереотипі тоталітарної свідомості, відповідно до якого держава і суспільство ототожнювалися [5, 77]. Це дістало історичне відображення в комуністичній ідеологічній практиці, яка намагалася знищити будь-яку опозицію у взаєминах суспільства і держави шляхом одержавлення соціальних відносин. Багаторівневі і багатоскладові взаємини суспільства і держави відкидалися на основі простого означення «народ і партія єдині». Тому зрозумілою постає ситуація, коли стереотип цього ототожнення і сьогодні викликає побоювання, що термін «державна ідеологія» неодмінно означатиме існування ідеології як обов’язкової для кожного громадянина. Сучасний соціальний досвід показує, що у демократичних суспільствах те, що сприймається державою як обов’язкове, не означає, що воно автоматично стає обов’язковим для кожного громадянина. Через це в різних українських суспільствознавчих розробках поняттю «державна ідеологія» відшукуються різні замітники, зокрема - «ідеологія держави» чи «ідеологія державного будівництва» тощо. Але суттєвої відмінності зміст цих термінів не має, оскільки, наприклад, ідеологія демократії є державною, а означені поняття фіксують нагальність впровадження і функціонування демократичних цінностей і принципів як життєзначущих для суспільства й держави.

Другою причиною негативного ставлення до поняття «державна

ідеологія» є застосування ідеології тільки у значенні політичної (лібералізму, консерватизму, соціалізму, комунізму тощо) [5, 78].

Отже можна припустити, що негативіська позиція українських і зарубіжних науковців вплинула і на саме визначення поняття «державна ідеологія».

Так відомий український політолог В. Полохало зазначає: «Державна ідеологія - це ідеологія службовців, які завжди роблять спробу контролювати суспільство. І загалом будь-яка ідеологія - це ілюзорна свідомість» [11, 2]. Дещо схожу думку висловлює російська дослідниця І. Чудінова, яка вважає державною ідеологією ту, що обслуговує інтереси правлячого класу чи правлячої верхівки, освяченої авторитетом державної влади, і яка спрямована головним чином на маніпулювання суспільною свідомістю [16, 129].

Порівняно «м'якшою» є точка зору російського вченого О. Яковлева, який розмежовує державну ідеологію на офіційну і реальну. Офіційна ідеологія, на його думку, характеризується проголошенням і обстоюванням інтересів правлячої верхівки. Її змістом є постанови і укази державних закладів, виступи і заяви вищих посадових осіб. Реальна ж державна ідеологія включає в себе не лише думки державних органів і посадових осіб, а й думки, ідеї вчених, релігійних, художніх та інших діячів, які обстоюють інтереси широких верств населення. Вона слугує вираженням певного соціального ідеалу, в якому формулюються уявлення про найбільш довершений устрій держави, відображаються соціальні потреби й прагнення. Вчений визначає державну ідеологію як сукупність теоретичних, політичних, правових поглядів і позицій, які закріплюються в наукових працях, художніх творах, в діючому законодавстві, нормативно-правових актах, що слугують практичним керівництвом у здійсненні внутрішньої та зовнішньої політики держави, спрямованої на вираження і захист інтересів народу і держави [17, 6].

Іншу думку висловлює російський науковець В. Мельник, в розумінні якого державна ідеологія є сприйнята інститутами держави і підлягаюча постійній корекції цілісна сукупність ідей, в яких даний народ усвідомлює себе як суб'єкта політики, виражає свої інтереси, своє розуміння соціально-політичної дійсності і своє бачення шляхів і засобів реалізації усвідомлених ним інтересів [8, 66].

Потрібно констатувати, що період незалежності не привніс позитивного значення у зміст поняття «державна ідеологія», що вже детермінується сучасними особливостями функціонування соціально-політичних інститутів. Сучасний стан не наблизив існування стабільного традиційного суспільства, скоріше традиційним став стан перманентності, що, в свою чергу, також впливає на тенденцію негативного означення державної ідеології [4].

На нашу думку, ключовим у розумінні поняття «державна ідеологія», є розуміння держави, як виразника і основного інструмента реалізації інтересів будь-якого народу. Держава, як форма свідомої організації в єдине ціле певної спільноти людей, тобто форма буття народу, з моменту свого утворення стає носієм ідеології даного народу.

Найбільш дане положення стосується суспільства демократичного типу. На це звернув увагу Е. Дюркгейм, який інтерпретував державу, як форму виявлення самосвідомості народу. «Для демократичного суспільства, - писав він, - народ і держава - це тільки дві сторони однієї і тієї ж сутності. Держава - це народ, що входить в свідомість самого себе, своїх потреб та сподівань, але в свідомість більш повнішу і яснішу» [8, 64].

Тут акцентуємо увагу на тому, що важливим для визначення поняття «державна ідеологія» є розуміння народу, чи нації, як державно-організованої спільноти людей, через що народ стає важливим суб'єктом політичних відносин. Зрозуміло, що різні суспільні групи мають певні відмінності в інтересах і ціннісних пріоритетах, але одночасно визнають, як задовольняючу їх інтереси систему цінностей, яка слугує метою інтеграції членів спільноти в єдине ціле.

Носіями ідей і цінностей виступають також інститути та органи державної влади, лідери держави, правлячі еліти. Носієм являється і кожний окремий громадянин, ідентифікуючий себе з даною спільнотою, із системою її базових цінностей, та її інтересами і прагненнями.

На нашу думку поняття «державна ідеологія» заслуговує на позитивне ставлення, так як будь-яка держава потребує ідеологію, що дозволяє об'єднувати народ або народи в ім'я майбутнього, в ім'я ясно усвідомленої мети, в ім'я забезпечення стійкого і динамічного розвитку. Без ідеології держава стає неповноцінною, вона втрачає свої риси як така [8, 72].

У виступах політиків, політологів, рідше у наукових дослідженнях, можна зустріти як «державну ідеологію» вживають як синонім «державницької ідеології», що звісно є помилковим.

Щоб простежити видозміну сутності цього поняття розглянемо генезис державницької ідеології в процесі українського державотворення.

Ідея української державності пройшла разом з усією вітчизняною суспільствознавчою думкою тривалий процес становлення і розвитку, в якому, на думку українського дослідника О. Салтовського, можна виокремити чітко означені етапи [13].

Першим із них був період існування Київської Русі, від якого до нас дійшли перші писемні пам'ятки. Його початок - «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона, в якому Київську Русь зображено як потужну державу, засновану на імперській ідеї, в центрі якої стоїть київський князь як самодержець і намісник Бога на землі і зосереджує у своїх руках всю повноту влади. «Повість врем'яних літ» дає зовсім інше бачення державності - федеративний союз князівств, поєднаних владою роду Рюриковичів, яка освячена церквою.

Наступним етапом є прилучення українських земель до складу Польщі та Великого князівства Литовського, а пізніше і до держави, що утворилася внаслідок їхнього союзу.

Приєднання частини української еліти до католицького світу відкрило для неї двері провідних університетів Західної Європи. Завдяки цьому українське політичне мислення розвивалось безпосередньо в межах

тогочасного загальноєвропейського наукового дискурсу. Гуманістичні ідеї проникали в українське суспільство, а його провідні мислителі розробляли концепції держави, виходячи із «протоїдей» природного права, договірної держави, розподілу влади, поваги до індивіда як самоцінності, що має невід'ємне право на свободу і вільний розвиток. Ці ідеї лягли в основу ідеології козацтва, що прийняло на себе роль національної еліти після трагічних подій кінця XVI ст. - Берестейської унії та повстання на чолі з С. Наливайком, які ознаменували глибокий соціальний і конфесійний розкол українського суспільства.

Ідея козацької держави, виникнувши у XVI ст. та еволюціонувавши від «ягелонського легітимізму», ідеї Великого князівства Руського та «непідлеглого козацького панства», наприкінці XVIII ст. звелася до обстоювання автономних прав Гетьманщини та прохань до російських імператорів про повернення старих привілеїв. Але й ці прохання були виявом великої мужності незначної частини старшини. «Козацька Україна полишила своїм нащадкам ясний національно-політичний ідеал, що хитався між державною самостійністю і автономією в рамках сусідніх держав, чи в федеративній сполуді з ними» [10, 1]. Найвищими виявами державницької думки цього періоду були Гадяцький трактат 1658 та Конституція 1711 рр.

Після втрати Україною в кінці XVII ст. самостійності державницька ідея не зникає з національної самосвідомості, а перетворюється на мрію як світоглядну особливість української ментальності, що збуджує думку і кличе на поступ. Цією мрією жило не одне покоління українських патріотів XIX ст., а у XX ст. на хвилі піднесення національної самосвідомості української інтелігенції, національно-історичне самоусвідомлення народу ідея державності в Україні набула іншого виміру, а саме - інтелектуального зусилля, духовного пошуку, найкраще втіленого в образі науково-поетичної метафори - мрії.

Держава як ідея або мрія, стає організуючим центром ідейно-політичних та світоглядних розмежувань, з'єднань, угруповань, уподобань, симпатій та антипатій. Вона стає окресленим водорозділом між угодовського позицією холопського колабораціоналізму та страдницькою долею тих, хто не скорився.

Державництво, ставши ідеєю, яка спонукає до дії, - вже не мрія, а власне - сама дія, «національна справа». Маючи на увазі, що українська держава - це національно-історичний феномен, конче потрібно подолати стереотип уявлення, що українська держава - це, мовляв, ефемерне поняття, яке мало вписується в етнограф, розуміння історії українського народу; що сама державність не може бути ключем до вивчення української національної історії, що державницькі інституції в Україні є нібито підрядним матеріалом.

Говорячи про українську державність, слід наголосити на безперервності процесу її відродження. Тобто ми відновлюємо українську державу і розбудовуємо державність, повертаючись, звичайно, не до середньовіччя, але до власних державницьких традицій, власного державотворчого процесу

[12, 142].

У першій половині XIX ст. ідея української державності відродилась на основі переосмислення уроків існування козацької держави та перенесення на національний ґрунт тогочасних європейських теорій. Величезну роль у цьому процесі відіграла ідея історичної місії українського народу. Як зазначав В. Старосольський, месіанізм - “се є переконання про окрему, виїмкову роль, про спеціальну історичну “місію”, яка припадає на долю власної нації і робить її “вибраним” поміж іншими народами... На сьому тлі виросла велика філософічна концепція Гегеля, і Карл Маркс не був вільний від впливу сього німецького месіанізму. Польський рівнож, як і московський месіанізм XIX століття, є загальновідомими явищами. Український, крім численних уступів у Шевченка, найшов класичний вислів у Костомарова “Книгах бітія Українського народу”” [14, 48-49].

Ідея історичної місії України базувалась на переконанні про те, що український народ внаслідок особливостей свого тривалого бездержавного існування та національного характеру є безлітною нацією. Його визволення має водночас і національний, і соціальний характер. Концепція ж власної держави виходила з ідеї автономії та федералізму, оскільки вважалося, що українці, позбавляючись соціального та національного гноблення, повинні прагнути не просто бути господарями на власній землі, а й спонукати власним прикладом усі інші народи до ліквідації всіх форм насильства та утворення всесвітнього союзу вільних народів.

Такий підхід до розв'язання питання про національно-державне буття був провідним в українській політичній думці XIX ст. Він ліг в основу теорії «громадівського соціалізму», діяльності більшості українських політичних партій початку XX ст. Лише поодинокі діячі українського руху в XIX ст., подібно до П. Куліша, доводили необхідність виховання повноцінної політичної еліти нації як передумови побудови власної держави. Їх «безполітичне українство» набувало, з точки зору історичної перспективи нації, значення програмної концептуальної засади українського руху.

Одночасно в рамках концепції «громадівського соціалізму» соратники М. Драгоманова трансформували ідею федералізму та автономії із «зовнішнього» аспекту, тобто входження України на тих чи інших засадах як самоуправної політичної одиниці до міжнародних державних союзів, у «внутрішній» - створення незалежної української держави як федерації земель та громад.

І все ж концепція української держави як автономії у складі майбутньої демократичної Росії лишалась провідною в українській думці. Сучасна українська дослідниця М. Кармазіна підкреслює: «Теоретично виаргументувавши українство як історичну, культурну, географічну самодостатню цілість, здатну до саморозвитку, політична думка поставила питання про політичне самовизначення українців у формі власної державності. Федералістична концепція, відповідно до якої Україна мала постати як рівноправний суб'єкт того чи іншого федеративного об'єднання, мала більше прихильників, ніж самостійницький ідеал, виплеканий під

впливом модерних наукових аргументів з врахуванням особливостей політичного життя Європи...» [3, 173].

Вагомим етапом розвитку української державності є початок ХХ ст. На думку О. Салтовського, до революції 1917 року українська нація підійшла невідготовленою. Невідготовленою, передусім, свідомістю своєї еліти. Її провідники лишались переважно в полоні соціалістичних ідей та вірності ілюзорним загальнолюдським, інтернаціональним інтересам. Саме тому лідери Центральної Ради УНР не змогли реалізувати історичний шанс - розв'язати національне і соціальне питання в інтересах українського народу.

Досвід УНР став великим уроком для нації. Після неї питання про необхідність власної держави в українському суспільстві не виникало. Дискусії проводилися про її форму, про входження до тих чи інших блоків, про наповнення форми змістом.

Чи були повністю змарновані державотворчі зусилля України? На це питання видатний український діяч В. Винниченко відповідав однозначно - ні! Державність у його розумінні - це устрій всього матеріального і психічного буття цілого народу, його національності, економіки, політики, культури - величезного і складного комплексу самоорганізації людей [7, 294].

Українська Радянська Соціалістична Республіка, що стала реальною наступницею УНР, виробила у широких мас населення звичку до національних державних інститутів, державної символіки, наповнювала патріотизм не лише етнічним, але й державницьким змістом. І її роль у прийнятті нацією в грудні 1991 р. рішення про самостійне державне існування є не меншою, ніж кров мільйонів, пролита за Україну протягом минулого століття.

Зважаючи на розвиток ідеології української державності від витоків до початку ХХ ст., можна стверджувати, що для вітчизняної суспільствознавчої думки саме ідея державності була визначальною.

Так, український дослідник В. Таран пропонує розглядати державницьку ідеологію через державну ідеологію, яка, на його думку, є ширшим і більш загальним поняттям. Виходячи з такої методологічної позиції та зважаючи на залежність державної ідеології від ставлення представників вищих державних і владних структур, які визначають стратегію і формулюють її зміст, вчений вирізняє три ідеологічні тенденції, які, в свою чергу, відтворюють особливості сучасного ідеологічного процесу державотворення і фіксуються як антидержавницька, державницька і перехідна до державницької [15, 263].

Ці тенденції певним чином зачіпають всі основні форми як партійних, так і етнонаціональних, регіонально-територіальних, релігійно-конфесійних та корпоративних ідеологій в українському суспільстві.

Антидержавницька концептуальна лінія в державній ідеології становить собою сукупність положень, підкріплених соціально-політичною та культурно-психологічною аргументацією стосовно розхитування чи руйнації існуючого державного ладу. Політико-економічні джерела постають як наслідки розпаду колишньої єдиної економічної системи Радянського Союзу

та в частковому збереженні її найбільш консервативної частини. Основою є заміна принципів державного регулювання економіки на ринкові механізми підприємницької конкуренції. Ідейно-теоретичним підґрунтям виступають переважно догмати попередньої офіційної комуністичної ідеології та відповідні стереотипи мислення, зокрема як ідеї “єдиного і неподільного радянського народу”, непорушності СРСР - “батьківщини всіх народів”, пріоритету інтернаціонального та реакційної природи національного тощо. Присутня тут також і етнокультурна основа, яка відтворюється серед російськомовного населення, - або як побоювання процесу “українізації”, або як нерозуміння і несприйняття ідеї української державності.

Перехідна концептуальна лінія в державній ідеології постає як складніше і більш суперечливе ідеологічне явище. В. Таран акцентує увагу на таких його проявах, як: по-перше, неможливість здійснення об’єктивного аналізу попереднього і сучасного стану українського суспільства, а звідси невизначеність напрямку стратегічного розвитку, по-друге, спрямованість на досягнення не загальнонаціональних, загальнодержавних, а корпоративно-групових або корпоративно-кланових цілей, що посилює протистояння між державою як інституціональним утворенням і народом, по-третє, недооцінювання внутрішніх, природних, виробничих та інтелектуальних ресурсів і перебільшення орієнтації на зовнішній досвід і допомогу, по-четверте, ігнорування інтересів широких верств населення, що виявляється як недостатня концентрація уваги на розв’язанні соціальних проблем, пасивність до захисту інтересів вітчизняних виробників, громадян України як у самій державі, так і за її межами.

Найбільш перспективним і конструктивним втіленням державної ідеології в українському суспільстві є державницька лінія. Основа цього втілення - патріотично налаштовані представники політичної еліти, пов’язані з соціальними силами, що сприймають державу як логічну мету розвитку української нації. Виходячи з цього, В. Таран визначає державницьку ідеологію “як найбільш пріоритетну форму державної ідеології, в якій знаходять можливість “гармонізуватися” принципи етнонаціональної, територіально-регіональної, релігійно-конфесійної та корпоративної ідеологій і якій “підкоряються” будь-які світоглядно-ідеологічні позиції...” [15, 271].

Отже, враховуючи генезис державницької ідеї ми спробуємо дати визначення поняттю “державницька ідеологія”, ключовим у розумінні якої на нашу думку є її головна мета, спрямована перш за все на створення, розвиток і розбудову держави, зміцнення конституційного ладу, що безперечно є загальним інтересом народу, який представляє дану державу, і потужним фактором консолідації суспільства.

Так відомий український вчений М. Михальченко зазначає: “Державницька ідеологія (ідеологія створення і розвитку держави) базується на цінностях, закладених в основу держави, і обґрунтовує ці цінності” [6, 21].

Дослідник визначає державницьку ідеологію як систему економічних,

політичних, правових і культурних цінностей, ідей, цілей, у світлі реалізації яких подано перспективу розвитку суспільства і норми функціонування суспільства в сьогоденні [6, 201]. Така доктрина, на думку науковця, формується і формулюється на базі збігу основних інтересів більшості соціальних груп населення з конституційним забезпеченням прав меншості.

В малій енциклопедія етнодержавознавства зазначено, що головне завдання державницької ідеї, як і кожної ідеології, полягає в обґрунтуванні стратегічної мети розвитку держави, зміцнення конституційного ладу як концентрованого виразу панівних інтересів суспільства та аналіз їх взаємовпливу. Звідси випливає, що державницька ідеологія як ідеологія розбудови української держави, як і будь-яка ідеологія, покликана:

1. Формувати державницький ідеал, визначити основні ціннісні пріоритети державного життя;

2. Розробляти певну парадигму державницького життя: модель теперішнього етапу і пов'язаного з ним бажаного майбутнього;

3. Обґрунтувати засоби та шляхи побудови запропонованої моделі;

4. Знайти носія, виконавця поставленої мети, вказати, які соціальні суб'єкти будуть відігравати провідну роль, які допоміжну, а також у чому полягає особливість дії кожного суб'єкта (класу, верств, клану, групи, партії, об'єднання тощо) та спосіб їх взаємовпливу;

5. Координувати, узгоджувати соціально-класові інтереси різних верств населення, намагаючись досягти консенсусу, громадян, миру та злагоди через вплив на національну самосвідомість, суспільну свідомість [9, 151].

Висновки. У цілому, зважаючи на вище викладене, можна констатувати, що державницька ідеологія вже в своїй основі несе ідеї створення, розвитку і зміцнення держави, такі ідеї та уявлення в яких даний народ усвідомлює себе як державно-організовану спільність. Формується і формується вона, як зазначалось вище, на базі збігу основних інтересів більшості соціальних груп населення з конституційним забезпеченням прав меншості. Як зазначає М. Михальченко “Може існувати декілька державницьких ідеологій, які конкурують за способи ефективної реалізації цілей держави” [6, 21], а отже така ідеологія вбирає в себе ті методи, цінності, ідеї, цілі які найбільше відповідають потребам громадян в даний історичний момент. Державна ж ідеологія не допускає існування інших (опозиційних) ідеологій, вона визнана єдино правильною у державі, а отже можуть не враховуватись інтереси представників інших ідеологій. Це не означає, що державна ідеологія є “поганою”, а значить лише те, що вона, як ні яка інша, залежна від політичної сили, яка бере безпосередню участь у затвердженні і здійсненні рішень, пов'язаних з використанням державної влади і, що це буде за ідеологія залежить від того наскільки вірно ця політична сила розуміє та інтерпретує уявлення, інтереси, ідеї та цінності свого народу.

Говорити про переваги і недоліки ідеологій можна без кінця, але очевидний той факт, що існування повноцінної держави неможливе без своєї власної унікальної ідеології, яка є духовною сутністю держави, засобом

активізації національного потенціалу та консолідації громадян в єдиний народ.

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К., 1997. 2. Конституції нових держав Європи та Азії. - К., 1996. 3. Кармазіна М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX - початок XX століття). - К., 1998. 4. Колотило В.В. "Державна" і "державницька" ідеології: проблеми визначення і співвідношення понять// Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2005. - № 49. 5. Лісовий В. Культура - ідеологія - політика. - К., 1997. 6. Михальченко М. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. - Дрогобич, 2004. 7. Михальченко М. Україна доби межичасся: Блиск та убозтво куртизанів. - Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 1998. 8. Мельник В. А. Государственная идеология Республики Беларусь: концептуальные основы - 4-е изд., испр. и доп. - Минск: Тесей. 2007. 9. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; [Упоряд. Ю.І. Римаренко; Редкол.: Ю.І. Римаренко (відп. ред.) та ін.] - К.: Генеза: Довіра, 1996. 10. Охрімівич Ю. Розвиток української національно-політичної думки. - Нью-Йорк, 1965. 11. Полохало В. Нуждается ли Украина в "сильной государственной идеологии"? // Экспресс. - 2001. - 7 окт. 12. Римаренко Ю.І. Державницька ідея // Українське державотворення: невитребуваний потенціал: Словник-довідник / За ред. О.М. Мироненка. - К.: Либідь, 1997. 13. Салтовський О.І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку XX сторіччя). - К., 2002. 14. Старосольський В.Й. Теорія нації. - Нью-Йорк, 1998. 15. Таран В. Ідеологія перехідного суспільства: (соціально-філософський аналіз ідеологічного процесу в пострадянській Україні). - Запоріжжя, 2000. 16. Чудинова И. Идеология и политика // Социально-гуманитарные знания. - 1999. - № 4. 17. Яковлев А. Государственная идеология. - Калуга, 2001. 18. Grossman R. H. S. Plato To-Day. London, 1937. P. 71.

М. С. Гупор

ХРИСТИЯНСЬКО-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ – ІДЕОЛОГІЧНА ТА ПОЛІТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ

Аналіз і дослідження діяльності християнсько-демократичної партії України. Політичний інтеграційний процес християнських демократів у європейську спільноту.

Ключові слова: християнська демократія, християнські принципи, європейська інтеграція.

20 червня 1992 року відбувся Установчий з'їзд Християнсько-демократичної партії України. З'їзд проходив в м. Києві в Будинку Архітекторів України.

В роботі з'їзду взяли участь 139 делегатів, які представляли інтереси майже 6 тисяч членів Християнсько-демократичної партії України із 12 областей [1. С.1].

На адресу Установчого з'їзду надійшло 28 привітань від християнсько-демократичних партій Європи, міжнародних християнських організацій.